

Прогнозний блок містить три підблоки: інформаційний, прогнозування розвитку суб'єкта господарювання, оцінки його інвестиційної привабливості.

У інформаційному прогнозному підблоку містяться бази даних, які дозволяють робити аналітичну обробку у інших трьох підблоках: дані про фінансово-економічний стан діяльності суб'єкта господарювання, дані про укладені угоди, інформація про недобросовісних клієнтів.

Підблок прогнозування розвитку суб'єкта господарювання функціонує з метою дослідження якості розвитку суб'єкта, що означає аналіз фінансово-економічного стану та прогноз щодо можливих напрямків розвитку.

Метою функціонування підблоку оцінки інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання є рекомендації щодо об'єктивності укладених угод, усунення небезпеки укладання угод з фіктивними партнерами, забезпечення стабільного функціонування суб'єкта господарювання на ринку, прибутковості (збитковості діяльності суб'єкта господарювання).

Блок дослідження внутрішніх чинників містить три підблоки: інформаційний, об'єктивності податкових надходжень.

Дія підблоку оцінки податкових надходжень дає відповідь на об'єктивність податкових надходжень від суб'єктів господарювання, наявність недоїмки по платежах до Державного бюджету України тощо.

Запровадження такої системи інформаційного забезпечення має відбуватись відповідно повноважень щодо здійснення контролю певними державними органами. При цьому інформація, яка використовується у межах системи, структурується залежно від тих завдань, які, відповідно до повноважень, встановлених чинним законодавством, виконує кожний з суб'єктів управлінської діяльності. При цьому доцільним є використання досвіду країн із розвиненими ринковими відносинами щодо розмежування повноважень між контролюючими та правоохоронними органами. Так, виявлення фактів "відмивання" тінювих доходів, вчинення інших протиправних дій, а також обов'язок надання відповідної інформації правоохоронним органам доцільно закріпити за контролюючими органами. Повноваження правоохоронних органів слід доповнити обов'язком взаємодіяти із контролюючими органами.

Література

1. Бизнес. — 2000. — 10 июля. — № 28. — С. 46.
2. Бизнес. — 2000. — 13 ноября. — № 46. — С. 37.
3. Севрюкова І. Про правовий статус спільних підприємств // Право України. — 1993. — № 3. — С. 19.
4. Про запровадження дозвільної системи у сфері підприємницької діяльності: Указ Президента України №539/99 від 20. 05. 1999р. // Урядовий кур'єр. — 1999. — 3 червня.
5. Ларичев В. Д. Преступления в кредитно-денежной сфере и противодействие им. — М.: ИНФРА-М, 1995.
6. Основы борьбы с организованной преступностью / Под ред. В. С. Овчинского, В. Е. Эминова, Н. П. Яблокова. — М., 1997. — 396 с.
7. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом: Закон України від 28. 11. 2002 р. №249-IV// Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 1. — Ст. 2 (із змінами і доповненнями).
8. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07. 12. 2000 р. №2121-III// Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 5–6. — Ст. 30 (із змінами і доповненнями).

УДК 342:342.95

О. Ф. Фрицький

д-р юрид. наук, професор кафедри теорії та історії держави і права Академії адвокатури України

Л. Л. Лобянська

ад'юнкт кафедри конституційного права Національної академії внутрішніх справ України

СПІВВІДНОШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ З АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Останнім часом у науковій і навчальній літературі приділяється достатня увага конституційно-правовій відповідальності¹.

Проте, на жаль, не з'ясовується важливе питання співвідношення цього виду відповідальності з іншими видами, зокрема з адміністративно-правовою відповідальністю.

З'ясування згаданого питання, на наш погляд, можливо шляхом застосування порівняльного методу дослідження.

Відомо, що конституційно-правова відповідальність є особливим видом соціальної відповідальності фізичних осіб, асоціацій, формальних і неформальних суспільних інститутів, а також різновидом юридичної відповідальності.

На відміну від конституційно-правової відповідальності, адміністративно-правова відповідальність є різновидом лише юридичної відповідальності.

Ця відмінність випливає з особливості суспільних відносин врегульованих нормами конституційного права, а з іншого боку — нормами адміністративного права.

У першому випадку це політико-правові відносини, зі змісту яких і випливає політичний характер конституційно-правової відповідальності, в другому — адміністративні правовідносини.

Конституційно-правова відповідальність має досить складний політико-правовий зміст, оскільки вона пов'язана з діяльністю таких соціальних явищ як наприклад, нація, держава, влада, політика.

Щодо адміністративної відповідальності, то вона настає за вчинення адміністративного проступку.

Як і в інших видах юридичної відповідальності, конституційна відповідальність настає за скоєння конституційного делікту (правопорушення), яке виявляється в особливих негативних наслідках для суб'єктів конституційного правопорушення.

Щодо адміністративної відповідальності, то остання настає за порушення встановлених суб'єктом законодавчої діяльності, Президентом України, Кабінетом Міністрів України та центральними органами виконавчої влади заборон. Отже, підставою для адміністративної відповідальності є адміністративне правопорушення адміністративний проступок, іншими словами “адміністративний делікт”.

Підставою конституційно-правової відповідальності є нормативні та фактичні умови, оскільки лише нормативна основа передбачає можливість юридичної відповідальності, а реальною вона стає за наявністю юридичних фактів.

Суб'єктами притягнення до конституційно-правової відповідальності можуть бути органи державної влади, інші державні органи, органи і посадові особи місцевого самоврядування, депутати.

У свою чергу суб'єктом притягнення до адміністративно-правової відповідальності є органи адміністративної юрисдикції (органи виконавчої влади, і у передбачених законом випадках — суд).

Об'єктом конституційно-правового правопорушення є політико-правові суспільні відносини, які регламентуються конституційно-правовими нормами. Сутність цих правовідносин полягає в тому, що вони є найбільш важливими основними положеннями, які ґрунтуються на ідеях та практиці волевиявлення народу, і завдяки чому об'єкти правопорушення можуть бути владовідносними у сфері реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні, видання актів державних органів, актів Президента України, виборчих прав громадян, референдумів тощо.

На відміну від об'єкту конституційно-правової відповідальності, об'єктом адміністративно-правової відповідальності є виявлення протиправних дій юридичною особою; фізичними особами, які входять до складу юридичних осіб; дії конкретної фізичної особи, які призвели до вчинення протиправних дій.

Конституційно-правова відповідальність передбачається Конституцією України, відповідними законами тощо.

Систему ж національного законодавства України, що регламентує адміністративну відповідальність, складають: Кодекс України про адміністративні правопорушення, Митний кодекс, Закон України “Про державну податкову службу”, а також інші нормативно-правові акти, які видаються органами державної влади.

Формами (санкціями) конституційно-правової відповідальності є: скасування або призупинення нормативно-правового акту, який не відповідає Конституції; дострокове припинення повноважень відповідних органів або посадових осіб; визнання виборів або результатів референдумів недійсними; відповідальність депутатів перед парламентом або перед місцевою радою; офіційне визнання роботи державних органів, посадових осіб незадовільною (в тому числі шляхом висловлювання вотуму недовіри уряду; дострокове розформування підлеглого органу тощо).

Вказівки на можливі застосування таких санкцій містяться у відповідних нормах Конституції України, наприклад, у статтях: 81, 87, 111, 115, 118, 126 тощо.

Проте в багатьох випадках вона детально не регламентується. Тому певного значення набувають підстави конституційно-правової відповідальності.

Відомо, що цей вид відповідальності буває двох видів: ретроспективною, коли відповідальність настає тоді, коли для цього є нормативна основа, завдяки якій підставою конституційно-правової відповідальності

є вчинення відповідним органом, посадовою особою або депутатом правопорушення; і позитивною, яка полягає у відповідальному ставленні органу або особи до своїх обов'язків, виконання ними цих обов'язків.

Саме у цьому і полягають підстави конституційно-правової відповідальності, які безпосередньо впливають з правового статусу органу, посадової особи, депутата.

Оцінити ж їх поведінку іноді неможливо, оскільки у відповідному нормативно-правовому акті підстави не визначені. Це пояснюється тим, що виконання приписів таких актів забезпечують в конституційному праві як безпосередньо, так і у поєднанні з іншими видами юридичної відповідальності інших галузей права, зокрема адміністративного.

Тому, конституційно-правова відповідальність в цілому, безумовно, є юридичною відповідальністю в широкому розумінні слова.

Одночасно виділяється і конституційна відповідальність у вузькому (власному) смислі слова, яка полягає, перш за все, у притаманних лише їй колам суб'єктів і санкцій.

Прикладом даного виду є положення ч. IV ст. 81 Конституції України, згідно з яким у разі невиконання вимоги щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності повноваження народного депутата України припиняється достроково на підставі закону за рішенням суду.

У свою чергу, конституційно-правова відповідальність поєднується з кримінальною, адміністративною та іншими видами відповідальності.

Тому підставою до притягнення до конституційно-правової відповідальності може бути порушення як норм конституційного права, так, наприклад, і норм адміністративного законодавства.

Вище зазначалося, що специфічною рисою конституційно-правової відповідальності є її політичний характер.

Особливістю її є те, що він враховується тоді, коли норми права взагалі не порушуються. У цьому випадку конституційна відповідальність пов'язується з тими діями, що розцінюються як негативні у політичному плані.

Прикладом такого виду відповідальності є колективна відповідальність Уряду перед Парламентом, передбачена ст. 87 Конституції України.

Притягнення Уряду до такого виду відповідальності визначається не критеріями законності дій Кабінету Міністрів України або його окремих членів, а у додержанні політики, яка визначається, перш за все, на підставі волевиявлення депутатів Парламенту, оцінки дій Уряду тощо.

Так, заслуховування діяльності Кабінету Міністрів на "Днях Уряду", полягає не у застосуванні відповідних заходів нормативного характеру, а оцінці його роботи з точки зору додержання тієї програми, а звідси і політики, яка прийнята Верховною Радою України після сформування Уряду.

Отже, як засіб забезпечення приписів правових норм, завдяки вище переліченим підставам, конституційно-правова відповідальність реалізується:

- безпосередньо в межах конституційно-правових відносин;
- через конституційно-правові норми у сполученні, поєднанні з нормами інших галузей права;
- на підставі норм інших галузей права, які забезпечують виконання приписів норм конституційного права;
- в результаті порушення норм інших галузей права, зокрема, адміністративного;
- підставою застосування конституційно-правової відповідальності є те, що норми відповідних галузей права не порушуються, але відповідний орган або посадова особа притягається до політичної відповідальності.

Загальні підстави впливають на форми (санкції) конституційно-правової відповідальності. До них, зокрема, відносяться: відповідальність депутатів перед Верховною Радою України; усунення з поста або з посади; дострокове припинення повноважень державних органів та органів державної влади або посадових осіб; вимушена відставка посадових осіб; достроковий розпуск органу державної влади; скасування або призупинення дії актів державних органів або посадових осіб; визнання виборів до представницьких органів недійсними; втрата народним депутатом мандата у зв'язку з відмовою скласти присягу; відповідальність особи, що впливає зі стану громадянства; невиконання рішень Конституційного Суду України органами, посадовими особами тощо.

Проте, такі санкції, як відповідальність органу або посадової особи за бездіяльність, недосягнення поставлених цілей і завдання, які впливають з передвиборної програми Президента України, народних депутатів, депутатів місцевих рад тощо; неефективна робота органів та посадових осіб, а, особливо, висловлення довіри або недовіри до вищої посадової особи, уряду, суддів — повинні застосовуватися не органами і посадовими особами, один до одного, а також на підставі проведення всеукраїнського референдуму, референдумів Автономної Республіки Крим та місцевих референдумів.

Свою специфіку мають форми (санкції) адміністративної відповідальності. До них, зокрема, відносяться адміністративні стягнення, видами яких є попередження, штраф, позбавлення спеціального права; невідповідність положенням Конституції України; оплатне вилучення предмета, який став знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, а також виправні роботи [2].

Адміністративна відповідальність має всі ознаки юридичної відповідальності, як різновид останньої, яка виявляється у державному примусі, мірі обмеження за вчинення правопорушення, а також у обов'язку нести негативні наслідки відповідною фізичною або юридичною особою.

Підставою застосування норм адміністративного права до відповідних суб'єктів правовідносин є вина, тобто скоєння протиправних дій відповідною особою [2].

Отже на підставі викладеного можна зробити висновок, що конституційна відповідальність тісно пов'язана з іншими видами юридичної відповідальності, зокрема, адміністративною.

Споріднюють конституційну відповідальність з адміністративною такі ознаки, як наявність вини, застосування відповідних санкцій, і в необхідних випадках примусу.

Одночасно особливістю конституційної відповідальності є те, що в багатьох випадках вона, на відміну від адміністративної, не конкретизується.

Будучи засобом забезпечення приписів нормативно-правових актів, конституційна відповідальність реалізується: безпосередньо в межах конституційних правовідносин, і через норми інших галузей права, зокрема адміністративного.

Прикладом цього є відповідальність за порушення виборчого законодавства, в якому поєднується конституційна, кримінальна і адміністративна відповідальність.

Література

1. Див., зокрема, Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка. — К.: Наукова думка, 1999. — С. 19–21; Мельник О. В. Конституційно-правова відповідальність вищих органів державної влади: Автореф. дис. ... канд. наук. — К., 2000; Наливайко Л. Р. Конституційно-правова відповідальність: питання теорії та практики: Автореф. дис. ... канд. наук. — К., 2000; Фрицький О. Ф. Конституційне право України. — К.: Юринком-Інтер, 2002. — С. 25–34.
2. Докладніше з цього питання, див. Гересименко Є. С. Питання реформування інституту адміністративної відповідальності: Автореф. дис. ... канд. наук. — К., 2000. — С. 10–11.

УДК 347.963(477)

М. К. Якимчук

*д-р юрид. наук, завідувач кафедри
кримінального права і процесу*

Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Служба в органах прокуратури, зважаючи на правове становище інституту прокуратури України, його повноважень та місця в системі державних органів, відзначається особливим характером. Служба в органах прокуратури — вид державної служби, а прокурорські працівники є державними службовцями державної служби України, які виконують обов'язки за державною посадою.

Правову основу служби в органах та установах прокуратури складають Конституція України, Закон України “Про прокуратуру”, інші закони, в частині, що йому не суперечить, та накази Генерального прокурора України, якими відповідно до законодавства визначаються порядок прийняття, переміщення та звільнення прокурорів, слідчих прокуратури та інших спеціалістів. Правове положення та умови служби прокурорсько-слідчих працівників визначається даним законом у відповідності з ч. 2 ст. 9 Закону України “Про державну службу” [1].

Прерогатива правового регулювання державної служби в органах прокуратури надається спеціальному Закону України “Про прокуратуру”, оскільки “питання функціонування державної служби в державних органах, правове становище яких регламентується спеціальними законами України, вирішується цими законами” [1]. Порядок проходження служби військових прокурорів і слідчих військових прокуратур однак регулюється законами України “Про прокуратуру” та “Про загальний військовий обов'язок і військову службу”, а порядок проходження служби наукових та педагогічних працівників прокуратури, що